

BÖLÜM 2
MEZOPOTAMYA'DA URUK KENTİ
VE
URUK
KÜLTÜRÜ

URUK KENTİ VE URUK DÖNEMİ

BU DÖNEM HAKKINDAKİ EN ÖNEMLİ BİLGİLERİ GÜNEY MEZOPOTAMYA'DA URUK KENTİNDEN ALIYORUZ

BU ESKİ KENTİN BUGÜNKÜ ADI WARKA'DIR YERLEŞİMDE ÜÇ TEPE MEVCUTTUR

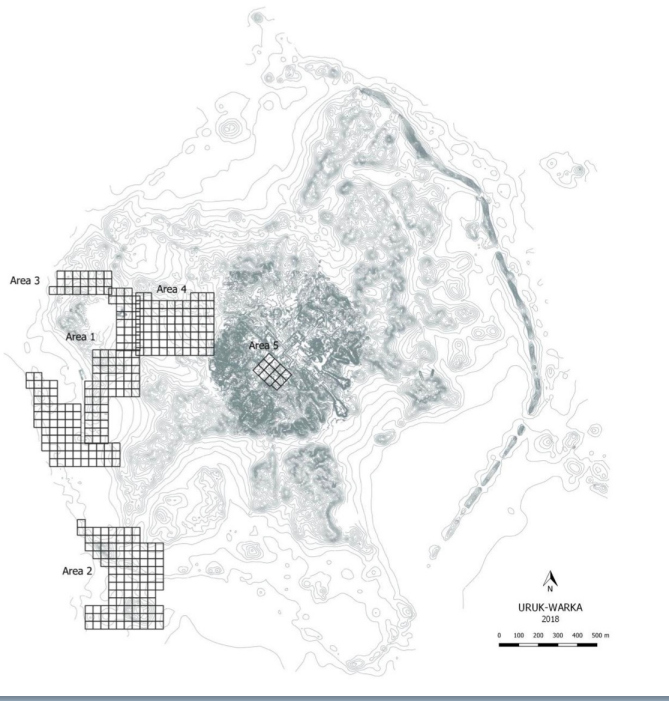
BUNLARDAN ESKİSİ ANU DİĞERİ EANNA KUTSAL ALANIDIR

EANNA'DAKİ ÇALIŞMALARA GÖRE YERLEŞİMİN 18 TABAKAKA OLDUĞU BELİRLENMİŞTİR

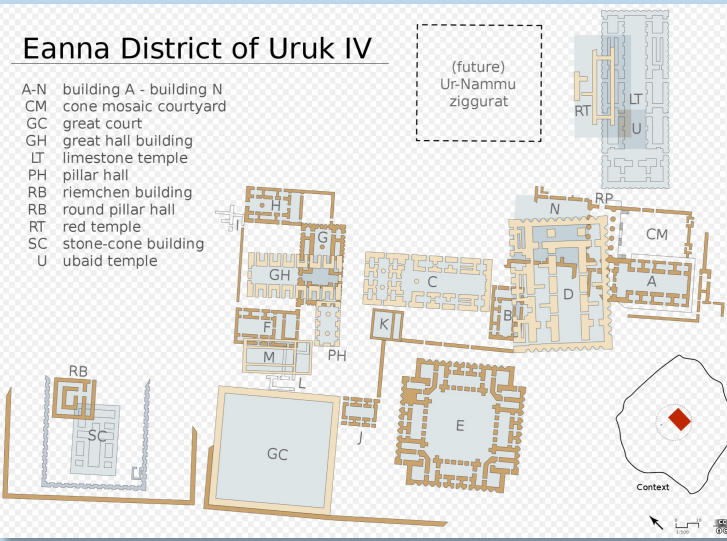
GEÇ URUK ÇAĞI'NDA KENTİ 2.5 KM UZUNLUĞUNDA KENARLARA SAHİP ÇİFT SIRA BİR SUR ÇEVİRİR ÇEVRESİ EN AZ 10 KM DİR KAREYE YAKIN BİR PLAN SERGİLER TEVRAT'TA KENT EREK (ERECH) OLARAK GEÇER

SÜMER EDEBİYATINDA İSE KRAL GILGAMEŞ İLE İLİŞKİLİDİR

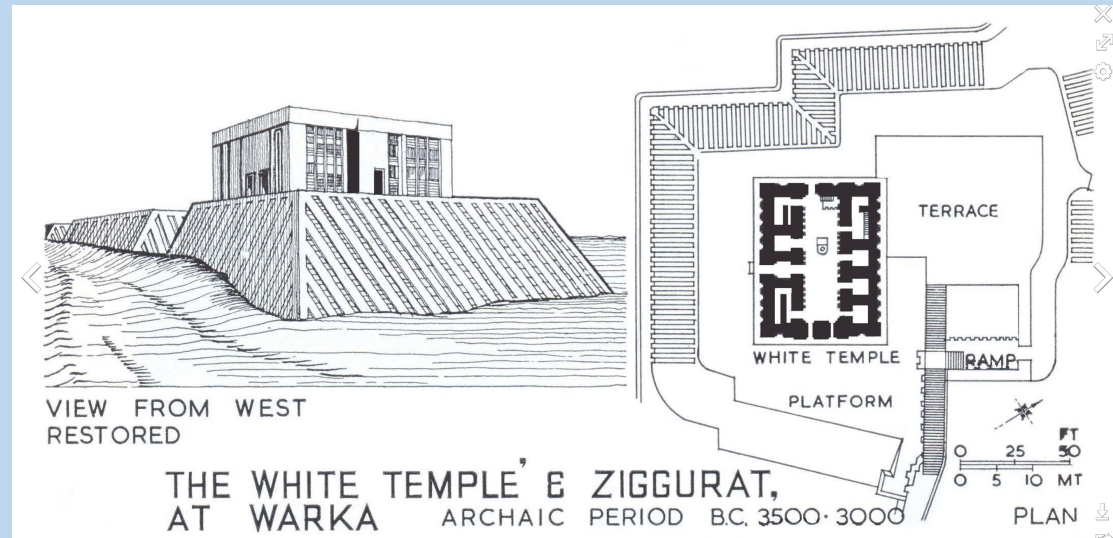
SÜMER KRAL LİSTESİNE GÖRE SÜMER KRALI ENMERKAR TARAFINDAN KURULMUŞTUR

URUK KENTİNİN EN SON PLANI
(MAGNOMETRİK) 2018

URUK EANNA
ALANI

URUK ANU
ALANI

URUK'UN GÜNEY
MEZOPOTAMYA'DA
DİĞER KENTLERE
GÖRE KONUMU

KAZILAR VE TABAKALAR

1849'DA W LOFTUS TESPİT ETTİ VE
1850-1864'TE KENDİSİ TARAFINDAN KAZILDI
1902'DE W. ANDREA TARAFINDAN ÇALIŞILDI
1912-1913 J. JORDAN ÇALIŞMALAR YAPTI
1928-1931'DE J. JORDAN
1932-1939'DA İSE A. NOLDEKE ERNST HEINRICH,
VE H. J. LENZEN ÇALIŞMALARINA DEVAM ETMİŞTİR
1953-1967'DE H. LENZEN SAVAŞ SONRASI KAZILARI YÜRÜTTÜ
1968'DE. J. SCHMIDT
1978'DE R.M. BOEHMER ÇALIŞTI
2001-2002'DE M. VAN ESS, J. FASSBINDER VE H.BECKER JEOFİZİK
ÇALIŞMA GERÇEKLEŞTİRDİ
2005-2006'DA JEOFİZİK TESPİTLER TAMAMLANDI

İLK KAZILAR KENTİN ORTASINDAKİ TAPINAK ALANINDA YOĞUNLAŞTI İKİ ÖNEMLİ ALAN MEVCUT EANNA VE ANU KUTSAL ALANLARI BUNLARDAN EANNA ALANINDA YAPILAN KAZILARDA ORTAYA ÇIKARTILAN TABAKALARLA URUK'UN STRATİGRAFİSİ SAĞLANDI

WARKA'DA MEVCUT XVIII TABAKADAN

XVIII-XV	UBEYD KÜLTÜRÜNE VERİLDİ
XVIII	ERİDU SAFHASI
XVII-XV	GEÇ UBEYD
XIV- III	URUK
III-II	CEMDET NASR
I	ERHANEDANLAR

WARKA'DA URUK DÖNEMİ EANNA STRATİGRAFİK SIRALAMASINDA XIV-IVA TABAKALARINI KAPSAR

ERKEN URUK : EANNA XIV-IX

ORTA URUK : E ANNA VIII-VI

GEÇ URUK : EANNA V-IVA

URUK DÖNEMİNİN YERLEŞİM AÇISINDAN EN ÖNEMLİ KARAKTERİSTİĞİ YERLEŞİM SAYISINDA GÖRÜLEN BÜYÜK ARTIŞ VE HIZLI GELİŞİMDİR

BU AŞAMADA YERLEŞİMLER ARTIK KENT DİYEBİLECEĞİMİZ ÖLÇÜDE BÜYÜMÜŞTÜR DAHA KARMAŞIK BİR DİNİ-İDARİ SİSTEM YAPISI ORTAYA ÇIKIYOR AYRICA TAM ANLAMıyla DİNİ OLMAYAN LİDERLİ VE HİYERARŞİK SİRLAMALI BİR TOPLUM YAPISI İLE KARŞILAŞIYORUZ

KENTLER BİR KİMLİK KAZANMAYA BAŞLIYOR ASKER DİYEBİLECEĞİMİZ BİR SINIF OLUŞUYOR

METALURJİDE USTALAŞMA VAR DÖKÜM YAYGINLAŞIYOR VE HIZLI BİR SERAMİK ÜRETİM ÇARKI KULLANILIYOR

KİL TABLETLERDE PİKTOGRAFİK YAZI. ORTAYA ÇIKIYOR VE YAYGINLAŞIYOR

DÖNEMİN KARAKTERİSTİK SERAMİĞİ DEVRİK AĞIZLI KASEDİR

SERAMİKTE GELİŞMELER VAR

ERKEN URUK

BU SAFHADA ŐU SERAMİK TIPLERİ GÖRÜLÜR BOYASIZ DÜZ BASİT ÇANAKLAR OMUZLARINDAN DİK GAGA ÇIKAN TIPLER, ÇİFT AĞIZLI ÇÖMLEKLER (KÜRE GÖVDELİ) BUNLARIN BENZERLERİ TEPE GAVRA XI A'DA MEVCUT AYRICA GENİŐ AĞIZLI ÇÖMLEKLERE AİT PARÇALAR DA GÖRÜLMEKTEDİR PARLAK KIRMIZI RENKLİ BİR SERAMİK MEVCUT BUNUN KÖKENİ UBEYD'TİR GRİ RENKLİ URUK SERAMİKLERİ DE GÖRÜLÜR (WARKA XIV-VI)

ORTA URUK

EANNA VIII-VI NİPPUR'DA İNANNA XX-XVII TABAKALARIYLA ÇAĞDAŐ

GEÇ URUK

URUK KENTİ BU EVREDE 2.5 KM LİK KENARLARI İLE KAREYE YAKIN BİR ALANI KAPSAMAKTADIR OLASILIKLA MÖ IV. BİN YILDA YAKLAŐIK 25.000-40.000 İNSAN YAŐAMIŐTIR

URUK'TA ORTA URUK EVRESİNE AİT ÇOK AZ BİLGİ MEVCUTTUR EANNA VIII-VI 1932 İTİBARIYLA KAZILMIŐ VI'DA RİMŞEN TUĞLALAR BAŞLIYOR GEÇ URUK V-IVA MİMARİSİ DAHA İYİ BİLİNİYOR BÜYÜK AVLULU YAPILAR MEVCUT GEÇ URUK EVRESİ EANNA ALANINDA V IVC IVB IVA SAFHALARINA AYRILIR YAPILAR BİRBİRİNİ TAKİP ETMİŐ KİREÇTAŐI TAPINAĞINI ÖRNEK VEREBİLİRİZ IVB IVA YAPILARIYLA ÇAĞDAŐ MEZOPOTAMYA'DA EN BELİRGİN KRONOLOJİK SIRALAMA URUK ÇAĞI İLE KARŞIMIZA ÇIKMIŞTIR URUK ÇAĞI YAKLAŐIK OLARAK 1000 YILDAN FAZLA SÜRMÜŐTÜR VE BİLİNDİĞİ GİBİ ÜÇ AŐAMA İÇİNDE İNCELENMEKTEDİR

İLK EVRE DAHA ÖNCE DE BELİRTİLDİĞİ GİBİ ÇOK AYRINTILI OLARAK TANIMLANANMAMIŐTIR

ORTA EVRE İÇİN EN İYİ VERİLER GÜNEY MEZOPOTAMYA DIŐINDAN GELMİŐTİR

ÖZELLİKLE ANADOLU VE SURİYE'DEKİ YERLEŞİMLER BU KONU HAKKINDA BİLGİ VERMEKTEDİR

YAKINDOĞU'DAKİ KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİĞİN ARTMASI İLE BİRLİKTE MERKEZİYETÇİLİĞİN AZALMASI ORTAYA ÇIKAR BAZI ARAŞTIRMACILAR BU SON AŞAMAYI YENİ SEMİTİK KÖKENLİ NÜFUSLARIN (GELECEKTEKİ AKATLAR) BÖLGEYE İNTİKAL ETMESİYLE AÇIKLAMAYA ÇALIŞMIŞLARDIR ANCAK BUNUN KESİN BİR KANITI YOKTUR AŞAĞI MEZOPOTAMYA'DA KUŞKUSUZ GÜCÜN YENİDEN DÜZENLENMESİYLE BİRLİKTE DAHA YOĞUN YERLEŞİM TARZINA GEÇİŞ SERGİLEYEN CEMDET NASR DÖNEMİ BİÇEMİNE DÖNÜŞÜR GÜNEYBATI İRAN'DA PROTO ELAM DÖNEMİ YAŞANMAKTADIR YUKARI MEZOPOTAMYA'DA KUŞKUSUZ GÜCÜN YENİDEN DÜZENLENMESİ İLE BİRLİKTE DAHA YOĞUN YERLEŞİM TARZINA GEÇİŞ SERGİLEYEN CEMDET NASR DÖNEMİ BİÇEMİNE DÖNÜŞÜR YUKARI MEZOPOTAMYA'DAKİ NİNİVE V (GAVRA KÜLTÜRÜNÜ TAKİP EDEN) DİYALA'DA MÖ IV. BİRYILIN SONUNDAN İTİBAREN SCARLET WARE KÜLTÜRÜ AŞAĞI MEZOPOTAMYA'DA ERKEN HANEDAN DÖNEMİ MÖ III. BİNYILIN BAŞINDA BAŞLAR VE BU AŞAMADA GÜNEY MEZOPOTAMYA BÖLGESİ OLUŞAN KENT DEVLETLERİYLE ONLARIN KOMŞULARI ÜZERİNDE ÖNEMLİ BİR ETKİYE SAHİP OLMUŞTUR BU VESİLEYLEGÜÇLÜ SOSYO-KÜLTÜREL VE SİYASİ ETKİLER DÖNEMİ BAŞLAMİŞTİR

2001 YILINDA SANTA FE'DEKİ BİR KOLOKYUM ÜYELERİ TARAFINDAN ÖZELLİKLE MEZOPOTAMYA DIŞINDAKİ BÖLGELERDE YAPILAN SON KAZILARA DAYANARAK YENİ BİR KRONOLOJİ ÖNERİLMİŞTİR URUK DÖNEMİNİ GEÇ KALKOLİTİK (LC) (LATE CHALCOLITHIC) OLARAK TANIMLANIR UBEYD DÖNEMİNİN SONUNA (LC1) KARŞILIK GELİR VE MÖ 4200 CİVARINDA BİTER VE URUK DÖNEMİNİN İLK AŞAMASI OLAN LC2'NİN BAŞLANGICIDIR

ESKİ URUK İKİ AŞMAYA AYRILIR VE ALT ÇİZGİSİ MÖ 4000 CİVARINDADIR MÖ 3800 CİVARINDA LC3 ORTA URUK AŞAMASINA KARŞILIK OLARAK BAŞLAR VE LC5'E (GEÇ URUK) HIZLA GEÇİŞ YAPAR

URUK DÖNEMİNİN KRONOLOJİSİ BELİRSİZLİKLERLE DOLU OLSA DA GENELLİKLE MÖ 4000 İLE 3000 DÖNEMİNİ KAPSAR BİN YILLIK KABACA BİR SÜREYE SAHİP OLDUĞU VE BİR KAÇ AŞAMAYA AYRILDIĞI KABUL EDİLİR URUK KÜLTÜRÜNÜN İLK KENTLEŞMESİ VE DETAYLANDIRILMASININ DAYANDIĞI KÜLTÜREL ÖZELLİKLER UBEYD DÖNEMİNİN SONUNDAN (ESKİ URUK) DAHA SONRAKİ BİR GENİŞLEME DÖNEMİNE (ORTA URUK) GEÇİŞİ İŞARET EDER BU AŞAMADA URUK UYGARLIĞININ KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİNİN KESİN OLARAK TESİS EDİLDİĞİ (GEÇ URUK) VE DAHA SONRA URUK NÜFUZUNUN GERİ ÇEKİLMESİ VE

Date	Period	Northern Mesopotamia									Central Mesopot.	Southern Mesopotamia		Iran				
BC	North Mesop.	South Mesop.	Hacinebi	Habuba Kabira	Sheikh Hassan	Tell Leilan	Tell Brak	Tell Feres	Nineveh	Tepe Gawra	Girdi Qala	Nippur	Uruk Eanna	Geoy Tepe	Godin Tepe	Choga Mish	Susa Acropole I	
3100	LC5	Late Uruk		Late Uruk			TW 11-10 Phase G		Nineveh IV -31-20			XV	IVA				17 18	
3200					Levels 5-4		TW 12 beginning Ph. G	1A			XVI	IVB V		VI: 1				
3300	LC4	Middle Uruk	B2		Levels 8-6	IV	TW 14-13, CH 14-13 Phase F	1B 1C	NordUruk B -37-31		↑ Trench C Level 1-7	XVII XVIII	VI VII		Protoliterate		19	
3600	LC3	Early Uruk	B1		Levels 10-13	V	TW 19-15, CH 16-15, HS1 Phase F	2A 2B 3	NordUruk A -45-37			hiatus	XIX XXI	VIII			VI: 2	
3900	LC2		A				hiatus	TW 22-21 (20) CH 17a	4A 4B 5	Gawra B Phase -45	VIII X-IX			X XII		VI: 3	Terminal Susa	hiatus
4200		Ubaid 5					CH 17-18	6	Gawra A Phase -59	Xa XI XIA-B	↓		XIII	Phase M	VIII	Late Susiana II	Farukh	23-27 (Suse A)

BİR ÖNCEKİ GÖRSELDE BAHSİDİLEN KRONOLOJİ
GÜNEY MERKEZ GÜNEY MEZOPOTAMYA VE İRAN'DAKİ YERLEŞİMLERİN STRATİGRAFİK
KARŞILAŞTIRMASI

Régis Vallet, v.d.
2017 Paleorient 43

AŞAĞI MEZOPOTAMYA'DA URUK DÖNEMİNİ KÜLTÜREL BİR ÇEKİRDEK OLARAK GÖREBİLİRİZ BU BÖLGE ZAMANININ BİR KÜLTÜR MERKEZİ GİBİ KARŞIMIZA ÇIKMAKTADIR İLK ANITSAL YAPILARIN YER ALDIĞI MÖ IV. BİN İKİNCİ YARIDA GELİŞMEKTE OLAN KENT KURUMLARI İLE BİR KENTSEL TOPLUMUN EN BELİRGİN İZLERİ SERGİLENİR BUNUNLA BİRLİKTE SÖZ KONUSU BÖLGE ARKEOLOJİK OLARAK İYİ BİLİNMEKTEDİR ZİRA SADECE DİĞER BAZI BÖLGELERDE BU DÖNEME AİT YAPILAR BULUNMUŞTUR

ANCAK BUNLAR GENELLİKLE ZAYIF ETKİLERİN SONUCU OLARAK BİLİNİRLER GÜNEY MEZOPOTAMYA MÖ 4. BİNYILDA GELİŞEN ARPA YETİŞTİCİLİĞİNE (HURMA VE DİĞER ÇEŞİTLİ BAKLAGİLLERLE BİRLİKTE) ODAKLANAN BİR SULAMA SİSTEMİNİN BİR SONUCU OLARAK YAKINDOĞU'NUN TARIMSAL YÖNDEN EN VERİMLİ BÖLGESİDİR

DEVRIK AĞZ
KENARLI KASE

GÜNEY MEZOPOTAMYA'DAKİ FARKLI EKOLOJİK BÖLGELER, BİRBİRİNİ TAMAMLAYAN NİTELİKTE BİR ÜRETİM ANLAYIŞINA YOL AÇMIŞTIR KİMİ BÖLGELER TAHILA KİMİSİ HAYVANSAL ÜRÜNLERE BAZILARI İSE BALIK VE AV HAYVANLARINA SAHİP BULUNMAKTAYDI DOLAYISIYLA BU AŞAMADA VE HER DÖNEMDE BÖLGELER ARASI İÇ TİCARET ÖNEM TAŞIMIŞTIR ÜRETİM FAZLASININ YANI SIRA DOKUMALAR İÇİN YÜN İHRACATI İÇİN ÖNEMLİDİR BU ÜRÜNLER RAĞBET GÖRMEYE BAŞLAYAN BÖLGEDE BULUNMAYAN BAZI METALLERİN YANINDA KIYMETLİ METALLER VE YARI DEĞERLİ TAŞLAR İLE DEĞİŞTİRİLİYORDU DOLAYISIYLA SADECE ÜRÜN FAZLASI DEĞİL, ÇEŞİTLİ ÜRETİM MALZEMESİ DE ARTMIŞTIR. BU AŞAMADA ÜRETİCİ OLMAYAN YA DA BÖYLE ZENGİNLİKLERE SAHİP OLMAYAN BÖLGE İNSANLARI DA EL BECERİLERİNDE VEYA İDARİ-YÖNETSEL KONULARDA UZMANLAŞMIŞ OLMLIDIRLAR HATTA BU TÜR MALLARIN ALIM SATIM VE DEĞİŞİMİ ÜZERİNE TECRÜBE SAHİBİ GRUPLARDAN DA SÖZ EDEBİLİRİZ. ÖZELLİKLE İDARİ YÖNDE UZMANLIK GELİŞTİRENLER, HAMMADDE VE ÜRETİM FAZLASI MALZEMENİN KONTROLÜNÜ VE DEPOLANMASINI ELE ALDILAR

BU DURUM YÖNETSEL BİR GRUBUN GÜÇLENMESİNE KAYNAK KONTROLLERİNİ ELE GEÇİRMELERİNE VE SERVET SAHİBİ OLMALARINA NEDEN OLMUŞTUR. BÖYLECE KENT TOPLUMU İÇİNDE KAYNAKLARINA EŞİTSİZ ULAŞIM SORUNU ORTAYA ÇIKMIŞTIR. İLERLEYEN AŞAMADA BU FARKLILIĞI MİMARİDE VE MEZARLARDA GÖREBİLİYORUZ BU TÜR SERVET SAHİBİ YÖNETİCİLER SERVETLERİNİ ARTTIRMAK İÇİN DİNİ NİTELİK TAŞIMAYA BAŞLAMISLAR ÖNCELİKLE TANRIÇA'NIN DİNİ GÜCÜNÜ ARKALARINA ALMIŞLARDIR

URUK ÇAĞI'NIN EN AYIRT EDİCİ ÖZELLİĞİ İSE “KENTSEL DEVRİM” OLARAK TANIMLANMIŐTIR. ANCAK BU SÜRECİN UZUN OLDUĞU VE YAVAŐ OLDUĞU BELİRLENMIŐTIR. SONUÇLAR ADETA GENİŐ ÖLÇEKLİ EVRİMİN SONUCUNDA SOSYAL, KÜLTÜREL VE İDARİ DEVRİM NİTELİĞİNDEDİR. ARTIK BU KÖKLÜ DEĐİŐİMİN BİR ETKEN VEYA TEK BİR GÖÇ İLE AÇIKLANMASININ MÜMKÜN OLAMAYACAĞI ORTAK GÖRÜŐÜNE VARILMIŐTIR.

BU HUSUS BİLİM İNSANLARI TARAFINDAN ELE ALINMIŐ VE ÇOK TARTIŐILMIŐTIR. ESKİDEN NÜFUS BASKISI, SULAMA VE TİCARET KONULARININ TÜM AÇIKLAMALAR İÇİN YETERLİ OLDUĞU GÖRÜŐÜ MEVCUTTU. ANCAK İKLİMDEKİ DALGALANMALAR, KARİZMATİK LİDERLERİN ORTAYA ÇIKIŐI, NÜFUSA BAĞLI SOSYA-KÜLTÜREL DEĐİŐİMLERİN YANI SIRA METİNLERDEN AYRINTILI BİLEMEDİĞİMİZ BİRÇOK ETKEN BU DEĐİŐİM SÜRECİNİN NEDENLERİ OLMALIDIR.

ARTIK BU KONUYA BAKIŐ BİRÇOK ETKEN BİR ARAYA GETİRİLEREK YAPILMAKTADIR

DİKKAT ÇEKMEMİZ GEREKEN BİR ÖNEMLİ BİR BAŐKA KONU DAHA MEVCUTTUR BATAKLıkların KURUMASI VEYA KURUTULMASI TOPRAĞIN VERİMLİ ŞEKİLDE SULANMASI VE BU İŐLEMİN DENETİMİ BÜYÜK HAYVAN SÜRÜLERİNİN KORUNMASI VE İDARESİ SU KANALLARININ DAHA TEKNİK VE İŐLEVSEL BİR ŞEKİLDE YAYGIN OLARAK YAPILABİLMESİ BÖYLECE GENİŐ VE VERİMLİ BİR ZİRAAT SİSTEMİNİN ORTAYA ÇIKMASINI AYRICA BİR SU YOLU KAVRAMININ ORTAYA ÇIKMASINI SAĐLAMİŐTIR

BU SONUÇ ÜRÜN VE ÜRETİM FAZLASINI OLUŐTURMUŐ BU BİRİMİN KONTROLÜ VE DENETİMİ ÖNEM KAZANMIŐTIR ÜRÜN FAZLASI VE KAMUSAL YAPILARA SUNULAN ADAK EŐYASI YÖNETSEL YAPININ İLK ZENGİNLİĞİNİ VE EKONOMİK GÜCÜNÜ OLUŐTURMUŐTIR BU DURUM DEVLETLEŐMEYE GEÇİŞ SÜRECİNDE OLUŞMAYA BAŞLAYAN YÖNETSEL HİYERARŐİNİN İLK GÜCÜDÜR

URUK'TA ÇOK SAYIDA BULUNAN SİLİNDİR MÜHÜR ANU VE EANNA MABETLERİNİN V-IV. TABAKALARINDA ELE GEÇMİŞ MALZEME OLARAK LAPİS KİL VE HER TÜRLÜ MALZEME KULLANILMIŞTIR AYRICA UBEYD'TE KULLANILAN DAMGA MÜHÜRLER DEVAM ETMİŞTİR KONULAR DİNİ HAYATA AİTTİ HAYVANLAR VE ÇİÇEKLER GİBİ DOĞAL MOTİFLER DE GÖRÜLMEKTEDİR BUNLARIN YANINDA GÜNLÜK HAYATA AİT KONULAR GÖRÜLÜR WARKA'DA DÖNEMİN EN GÜZEL MİMARİ ÖRNEKLERİ MEVCUTTUR MİMARİDE ANA KARAKTER DİKDÖRTGEN ZEMİNE ÜÇ SAFHALI KOMPLEKSİN YERLEŞTİRİLMESİDİR VI. TABAKADA GÖRÜLEN BU TİP YAPININ CEMDET NASR İLE UBEYD TAPINAKLARI ARASINDAKİ BAĞLANTIYI SAĞLADIĞI KABUL EDİLMEKTEDİR YAPI RİMŞEN ADI VERİLEN TUĞLALARLA İNŞA EDİLMİŞTİR TAPINAĞIN DIŞ CEPHESİ GİRİNTİLİ VE ÇIKINTILI OLARAK YAPILMIŞTIR BU DÖNEMLE BİRLİKTE İLK ÖN DEVLET YAPILARI OLUŞMAYA BAŞLAMIŞTIR AYRICA GÜNEY MEZOPOTAMYA'NIN URUK YAŞAM VE KÜLTÜR TARZI İLETİŞİMLER VE ETKİLEŞİMLER SONUCUNDA YEREL MERKEZLER TARAFINDAN BENİMSENMESİNİ SAĞLAMISHTIR

UZUN YILLARCA GEÇMİŞİ OLAN BİR GELENEĞE SAHİP BU YEREL YERLEŞİMLER YENİ BİR HAYAT TARZI VE YÖNETİM SİSTEMİNİ BİR ŞEKİLDE BENİMSERLER BÖYLECE URUK KÜLTÜRÜ YAKINDOĞU'DA FARKLI ŞEKİLLERDE YAYILIM GÖSTERMİŞTİR ORTA VE YUKARI FIRAT BOYUNCA HABUBA KABİRA CEBEL ARUDA HASSEK HÖYÜK VE ŞEYH HASAN GİBİ MERKEZLER YER ALIR YUKARI MEZOPOTAMYA'DA UZUN BİR GELENEĞE BAĞLI OLARAK YAŞAYAN BAZI MERKEZLER TAM OLARAK KOLONİ OLARAK NİTELENMESELERDE TEL BRAK TEL HAMUKAR VE NİNİVE GİBİ KENTLER İSE GÜNEYDE YENİ KURULAN BÜYÜK KENTLERİN GÜÇLÜ ETKİSİNDE KALMIŞLARDIR

TOROS DAĞLARININ GÜNEYİNDE KALAN ZEYTİNLİBAHÇE KURBAN HÖYÜK HACİNEBİ VE DAHA KÜÇÜK ÖLÇEKLİ YERLEŞİMLER DE BU GRUBA DAHİLDİR GÜNEYDEN GELEN BU GÜÇLÜ ETKİNİN FARKLI BİR SONUCUNU ARSLANTEPE'DE GÖREBİLİRİZ BURADA YEREL ÖZELLİKLERLE YENİ GELEN ÖZELLİKLER ÖZEL BİR BİÇİMDE KAYNAŞMIŞTIR GEÇ URUK KÜLTÜRÜ BÜYÜK URUK MERKEZLERİNİN BASKISIYLA İRAN'A DA YAYILIR SUZA ABU FANDUVEH VE COGA MIŞ KARŞIMIZA ÇIKAR AYRICA YİNE BU ETKENLE ORTA ZAĞROS'TA (BATI İRAN) KANGAVAR VADİSİNDE GODİN TEPE GİBİ KÜÇÜK YERLEŞİMLER VE İSTASYONLAR KURULMUŞTUR

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR